

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ**

ԾՐԱԳԻՐ

“Երաժշտական արվեստ” (ԺԷ.00.02)

մասնագիտության որակավորման քննության

ներկայացրել է

ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտը

ԵՐԵՎԱՆ - 2011

ԲԱԺԻՆ Ա. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հայ երաժշտություն

Հայ հոգևոր երգարվեստը 5-7-րդ դարերում:

Հայ հոգևոր երգարվեստը 7-8-րդ դարերում:

5-8-րդ դարերի հայ մտածողների երաժշտա-գեղագիտական հայացքները (Դավիթ Անհաղթ, Դավիթ Քերական, Ստեփանոս Սյունեցի):

Շարականները և դրանց նշանակությունը հայ հոգևոր երաժշտության համար:

“Պատարագը” որպես հայ հոգևոր երաժշտության կոթող:

Տաղերի արվեստի սկզբնավորումը և զարգացումը:

Գրիգոր Նարեկացու տաղերը:

Հայ հոգևոր երգարվեստը 10-14-րդ դարերում:

Ներսես Շնորհալին որպես երաժիշտ և երգահան:

Երաժշտության տեսությունը հին և միջնադարյան Հայաստանում: Զայնեղանակների տեսության հիմնական գծերը միջնադարյան Հայաստանում:

Աշուղների արվեստը, Սայաթ-Նովա:

Հայ հոգևոր երգարվեստի ուսումնասիրությունը անցյալում և ներկայում:

Նոր հայկական ձայնագրության գյուտը և նշանակությունը:

Արևմտահայ երաժշտական գործիչները՝ Գաբրիել Երանյան, Եղիա Տնտեայան (տեսական ուսումնասիրություններ), Նիկողայոս Թաշճյան:

Տիգրան Չուխաճյանի ստեղծագործության պատմական նշանակությունը: Երաժշտաբեմական ժառանգությունը. “Արշակ Երկրորդ” օպերան: Երաժշտագիտական գրականությունը Չուխաճյանի մասին:

Հայկական երաժշտական թատրոնի ստեղծումը և նրա գործիչները:

Հայ պրոֆեսիոնալ երաժշտությունը Արևմտյան Հայաստանում 1860-1910թթ.:

XIX դարի II կեսի հայ երաժշտական մշակույթը. արևելահայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորումը:

Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի ստեղծագործական դիմանկարը:

Մակար Եկմայանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Նիկողայոս Տիգրանյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Կոմիտասի ստեղծագործության պատմական նշանակությունը: Ստեղծագործական և երաժշտագիտական ժառանգությունը: Կոմիտասի գեղագիտական սկզբունքները: Կոմիտասը և հայ հոգևոր երաժշտությունը:

Ալեքսանդր Սպենդիարյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Սիմֆոնիկ ստեղծագործությունները: “Ալմաստ” օպերան:

Արմեն Տիգրանյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Օպերային ստեղծագործությունը. “Անուշ” և “Դավիթ Բեկ” օպերաները:

Ռոմանոս Մելիքյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Ռոմ.Մելիքյանը և ազգային կամերային-վոկալ երաժշտության զարգացումը:

Արամ Խաչատրյանի ստեղծագործության պատմական նշանակությունը, ստեղծագործական դիմանկարը: Բալետները: Կոնցերտները: Սիմֆոնիկ ստեղծագործությունները:

Երաժշտական թատրոնը Հայաստանում (1930-1960թթ.):

Սիմֆոնիկ երաժշտության զարգացումը Խորհրդային Հայաստանում:

Հայ կամերային-գործիքային երաժշտությունը (1940-1960թթ.):

Հարո Ստեփանյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Գրիգոր Եղիազարյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Ալեքսանդր Հարությունյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Ղազարոս Սարյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Էդվարդ Միրզոյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Առնո Բաբաջանյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Հայ երաժշտության հիմնական ուղղությունները 1970-1990թթ.:
Ավետ Տերտերյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Սիմֆոնիաները:
Էդգար Հովհաննիսյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Երաժշտաբեմական ստեղծագործությունները:
Տիգրան Մանսուրյանի ստեղծագործական դիմանկարը:
Հայ սիմֆոնիկ երաժշտության զարգացման ընթացքը:
Հայ վոկալ արվեստի զարգացման ընթացքը:
Ժամանակակից հայկական սիմֆոնիկ ստեղծագործության բնութագիրը:
XX դարի ոճական ուղղությունները հայ երաժշտության մեջ:
Սփյուռքահայ երաժշտության գործիչները:

2. Արտասահմանյան երաժշտություն

XIX-XX դարերի արտասահմանյան երաժշտության վերաբերյալ ռուսական երաժշտական պատմագիտության զարգացման հիմնական փուլերը:

Արևմտյան երաժշտական պատմագիտության զարգացման հիմնական փուլերը:

Պրոֆեսիոնալիզմի հասկացությունը արվեստում, այդ թվում՝ երաժշտական արվեստում: Երաժշտական գործունեության դասակարգումը ֆոլկլորից մինչև երաժիշտների մասնագիտացման եվրոպական նոր տարատեսակները:

Բանավոր-պրոֆեսիոնալ (մենեստրելային) մշակույթի հասկացությունը և կոմպոզիտորական (գրավոր) ստեղծագործության վաղ ձևերը Եվրոպայում:

Ռենեսանսի պատմական կատեգորիան՝ կարոլինգյան ռենեսանս, XII դարի ռենեսանս, Վերածնության դարաշրջան: Երաժշտական Վերածննդի վերաբերյալ հիմնական գրականությունը:

Բարոկկոյի դարաշրջանը երաժշտական մշակույթում՝ պատմական փուլերը և գեղարվեստական անհատականությունները:

Յո.Ս.Բախի ժառանգության ընկալումը 1750-2010թթ.: Հիմնական աշխատությունները բախագիտության բնագավառում:

Դասականության պրոբլեմը երաժշտության մեջ:

Բեթհովենագիտությունը XIX-XX դարերում:

Ռոմանտիկ կոմպոզիտորների գրական ժառանգությունը:

Ռոմանտիզմի հասկացությունը երաժշտական գիտության մեջ:

Ուշ ռոմանտիզմը, պոստռոմանտիզմը և նեոռոմանտիզմը երաժշտության մեջ:

Երաժշտական դրամայի պրոբլեմը XIX դարում:

Սիմֆոնիկ պոեմ՝ ժանրի պատմությունն ու գեղագիտությունը:

Ազգային ուղղությունները XX դարի երաժշտության մեջ:

Էքսպրեսիոնիզմը XX դարի գեղարվեստական մշակույթում:

Նեոկլասիցիզմը XX դարի երաժշտության մեջ:

Ռուսական խմբերգային երաժշտությունը XVIII դարում և XIX դարի առաջին քառորդում:

Երաժշտական թատրոնը մինչ Մ.Ի.Գլինկան:

Երաժշտագիտական գրականությունը Գլինկայի մասին:

Կուչկիզմի գեղագիտական և ստեղծագործական սկզբունքները (ըստ գրական ժառանգության նյութերի):

Երաժշտագիտական գրականությունը Մ.Պ.Մուսորգսկու մասին: Օպերաների նորարարական նշանակությունը:

Երաժշտագիտական գրականությունը Ն.Ա.Ռիմսկի-Կորսակովի մասին:

Երաժշտագիտական գրականությունը Պ.Ի.Չայկովսկու մասին:

Ռուսական դասական օպերան XIX դարում: Ակնարկ ժանրերի մասին:

Ռուսական սիմֆոնիզմի զարգացման ուղիները XIX դարում:

Կամերային-գործիքային երաժշտությունը Ռուսաստանում XVIII դարի վերջից մինչև XIX դարի վերջին տասնամյակները: Ժանրերի էվոյուցիան:

Ժանրերի ճակատագիրը ռուսական երաժշտության մեջ XIX դարի վերջին և XX դարասկզբին:

Ս.Վ.Ռախմանինով: Գրական ժառանգությունը: Երաժշտագիտական գրականությունը Ռախմանինովի մասին:

Ա.Ն.Սկրյաբինի ստեղծագործության էվոյուցիան:

Ի.Ֆ.Ստրավինսկի: Գրական ժառանգությունը: Ստեղծագործության ժանրերի ակնարկ: Երաժշտագիտական գրականությունը Ստրավինսկու մասին:

Ռուսական երաժշտական կլասիկան և XX դարի ռուսական երաժշտությունը (ավանդույթների ժառանգորդության պրոբլեմի շուրջ):

ԽՍՀՄ կյանքում երաժշտական-հասարակական հիմնական իրադարձությունները 1917-ից մինչև 1950-ականների կեսերը:

Երաժշտագիտական գրականությունը Ս.Ս.Պրոկոֆևի մասին:

Երաժշտագիտական գրականությունը Դ.Դ.Շոստակովիչի մասին: Սիմֆոնիաները:

XX դարի արվեստի ոճական հիմնական ուղղությունները և դրանց դրսևորման ձևերը սովետական երաժշտության մեջ (1910-1920-ական թվականների ավանգարդը, նեոֆոլկլորիզմ, նեոկլասիցիզմ, հարյուրամյակի կեսի նոր տեխնիկաները և այլն):

ԲԱԺԻՆ Բ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

1. Երաժշտական ստեղծագործության վերլուծություն

Երաժշտության գեղարվեստական աշխարհը:

Երաժշտական դրամատուրգիայի հասկացությունը:

Ոճը երաժշտության մեջ:

Երաժշտագիտության մեջ երաժշտական լեզվի պատկերացումը:

Երաժշտական ստեղծագործություն:

Ինտոնացիան և երաժշտության ինտոնացիոն կողմը:

Ժանրը երաժշտության մեջ:

Ֆակտուրա:

Թեման և թեմատիկ կազմակերպումը երաժշտության մեջ (տեսական և պատմական ասպեկտները):

Երաժշտական ձևը XIX դարում:

Երաժշտությունը արվեստների սինթեզում:

Վոկալ ձևերի վերլուծության մեթոդաբանության հիմունքները:

Սոնատայնության սկզբունքը երաժշտության մեջ:

Բարոկկոյի դարաշրջանի ձևերը:

Հայ ժողովրդական երգարվեստի հիմնական ժանրերը: Վիպական և պատմական երգեր: Աշխատանքային երգեր: Քնարական երգեր: Ծիսական երգ-երաժշտությունը Հայաստանում:

2. Հարմոնիա

Հարմոնիայի հասկացության պատմական էվոլյուցիան:

Երաժշտական ամբողջում հարմոնիայի գեղարվեստական-կառուցվածքային գործառույթները:

Լադ: Լադերի համակարգը: Լադի հիմնախնդիրը հարմոնիայի տեսության մեջ:

Համահնչյունը որպես հարմոնիայի սպեցիֆիկ գործոն, համահնչյունների հիմնական տեսակները: Կոնսոնանս և դիսոնանս:

Ակորդ: Ակորդի կատեգորիայի պատմական էվոլյուցիան: Ակորդի հասկացությունը XX դարի երաժշտական-տեսական գրականության մեջ:

Չայնատարություն: Չայների ֆակտուրային գործառույթները:

Ինտերվալային համակարգերի սեռերը (պենտատոնիկա, դիատոնիկա, քրոմատիկա, միկրոքրոմատիկա և այլն):

Տոնայնություն: Տոնայնության պատմական էվոլյուցիան:

Մոդալություն: Դրա ձևերը հնագույն և ժամանակակից երաժշտության մեջ:

Տոնայնական ֆունկցիաներ: Տոնայնական ֆունկցիաների կատեգորիաների զարգացումը վիեննական դասականներից XX դարի երաժշտության մեջ:

Մոդուլյացիա: Մոդուլյացիոնության դրսևորման կոնկրետ ձևերն ու մակարդակները: Մոդուլյացիա և շեղում:

Հարմոնիա և ձևակառուցում: Կադենցիաներ: Դասական երաժշտական ձևերի հարմոնիկ կառուցվածքի սկզբունքները:

Լադային համակարգի սկզբունքները հնագույն և արևելյան մոնոդիկ տարբեր մշակույթներում:

Տոնայնության պրոբլեմը XX դարում: Նոր տոնայնություն:

Ք.Քուչնարյանի տեսությունը հայ երաժշտության լադային համակարգի մասին:

Հայ երաժշտության կվարտային հնչյունաշարի հիմնական համակարգերը: Հիպոդորիական–եռլական համակարգ, դորիական մինոր: Իոնական–միքսոլիդիական մաժոր:

3. Պոլիֆոնիա

Պոլիֆոնիա: Կոնտրապունկտ: Բազմաձայնության զարգացման հիմնական փուլերը Միջնադարում և Վերածնության դարաշրջանում:

Խիստ ոճի կոնտրապունկտը և դրա ավանդույթները XVIII-XX դդ. երաժշտության մեջ:

Ձևակազմավորման սկզբունքները XV-XVI դարերի պոլիֆոնիկ երաժշտության մեջ:

Մեսսա: Դրա տեսակների դասակարգումը: Վերածննդի դարաշրջանի վարպետների մեկնաբանման սկզբունքները:

Իմփտացիոն պոլիֆոնիա: Իմփտացիոն ձևերի դասակարգումը: Մեկնաբանման առանձնահատկությունները տարբեր դարաշրջաններում:

Վոկալ և գործիքային երաժշտության հարաբերակցության պրոբլեմը XV-XVII դարասկզբի երաժշտության մեջ:

Բարոկկոյի պոլիֆոնիայի առանձնահատկությունները:

Պոլիֆոնիան վիեննական դասականների ստեղծագործության մեջ:

Ֆուգան և դրա զարգացման հիմնական փուլերը:

Ֆուգայի բաղադրիչների (թեմա, պատասխան, հակաշարադրանք, ինտերմեդիա) բնութագիրը: Դրանց էվոլյուցիան ֆուգայի զարգացման պատմության մեջ:

Բարոկկոյի (բազմաթեմային) ֆուգան և դրա տարատեսակները:

Խորալը Բախի ստեղծագործության մեջ և խորալային մշակումների տեսակները:

Բարոկկոյի դարաշրջանի տեսական աշխատությունները՝ նվիրված կոնտրապունկտին և ֆուգային:

Ս.Բ.Տանենի աշխատությունները:

Պրեյլուդիան և ֆուգան XIX դարի կոմպոզիտորների ստեղծագործության մեջ:

Պրեյլուդների և ֆուգաների ցիկլերը XX դարի երաժշտության մեջ:

Կոնտրապունկտի զարգացման հիմնական միտումները XX դարում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ակնարկներ հայ արվեստի պատմության: Գիրք 1: Ակնարկ հայ երաժշտության պատմության: /Հեղինակներ՝ Բ.Կուշնարյան, Մ.Մուրադյան, Գ.Գյոդակյան/, Ե., 1963:
2. **Ասատրյան Ա.**, Տիգրան Զուխաճյանի երաժշտական թատրոնը, Ե., 2011:
3. **Բրուտյան Մ.**, Հայ ժողովրդական երաժշտական ստեղծագործություն, Ե., 1983:
4. **Բրուտյան Ց.**, Միջուրբահայ երաժշտական մշակույթը, Ե., 1982:
5. **Գյոդակյան Գ.**, Էջեր հայ երաժշտության պատմությունից, Ե., 2009:
6. **Դեբոյան Ն.**, Երաժշտական ստեղծագործության վերլուծություն, Ե., 1985:
7. **Երնջակյան Լ.**, Հայ-իրանական երաժշտական կապերի պատմությունից, Ե., 1991:
8. **Երնջակյան Լ.**, Աշուղական սիրավեպը մերձավորարևելյան երաժշտական առնչությունների համատեքստում, Ե., 2009:
9. **Թահմիզյան Ն.**, Գրիգոր Նարեկացին և հայ երաժշտությունը. V-XV դդ., Ե., 1985:
10. **Թահմիզյան Ն.**, Երաժշտությունը հին և միջնադարյան Հայաստանում, Ե., 1982:
11. **Թահմիզյան Ն.**, Մակար Եկմալյան: Կյանքն ու ստեղծագործությունը, Ե., 1981:
12. **Թահմիզյան Ն.**, Ներսես Շնորհալին երգահան և երաժիշտ, Ե., 1973:

13. **Թահմիզյան Ն.**, Տիգրան Չուխաճեան. Կեանքը եւ Ստեղծագործութիւնը, Փասատենա, 1999:
14. Կոմիտաս վարդապետ. Ուսումնասիրութիւններ եւ յօդուածներ, Գիրք Ա-Բ, Ե., 2005, 2007:
15. Կոմիտասական, Հ. 1-2, Ե., 1969, 1981:
16. **Հարությունյան Մ., Բարսամյան Ա.**, Հայ երաժշտության պատմություն, Ե., 1996:
17. **Մելիքյան Սպ.**, Ուրվագիծ հայ երաժշտության պատմության, Ե., 1935:
18. **Մուրադյան Մ.**, Հայ երաժշտական մշակույթի պատմություն. Գիրք II: Հայ երաժշտությունը XIX դարում և XX դարասկզբում, Ե., 1970:
19. **Մուրադյան Մ.**, Ուրվագիծ արևմտահայ երաժշտության պատմության (XIX դար և XX դարասկիզբ), Ե., 1989:
20. **Նավոյան Մ.**, Տաղերի ժանրի ծագումնաբանությունը և ազատ մեղեդիական մտածողությունը հայ միջնադարյան մասնագիտացված երգարվեստում, Ե., 2001:
21. **Շահվերդյան Ա.**, Հայ երաժշտության պատմության ակնարկներ, 19-20-րդ դդ., Ե., 1959:
22. Սովետական Հայաստանի երաժշտությունը (ժողովածու), Ե., 1973:
23. **Փաշինյան Էդ.**, Հարմոնիա, Ե., 1987:
24. **Փաշինյան Էդ.**, Պոլիֆոնիա, Ե., 1998:
25. **Քուշնարյան Ք.**, Հայ մոնոդիկ երաժշտության պատմության և տեսության հարցեր, Ե., 2008:
26. **Альшванг А.** Людвиг ван Бетховен. М., 1970.
27. **Асафьев Б.** Избранные труды, т. 1-4. М., 1952-1955.
28. **Асафьев Б.** Музыкальная форма как процесс. Л., 1971.
29. **Берлиоз Гектор.** Мемуары. М., 1967
30. **Вагнер Рихард.** Избранные работы. М., 1978.
31. **Васина-Гроссман В.** Русский классический романс. М., 1956.
32. **Геодакян Г.** Пути формирования армянской музыкальной классики, Ер., 2006.
33. **Григорян А.** Армянская камерно-вокальная музыка, Ер., 1982.
34. **Глинка М.** Литературное наследие. М., 1973, 1975, 1977.
35. **Григорьев С.** Теоретический курс гармонии. М., 1981.
36. **Груббер Р.** История музыкальной культуры. Том 1-2. М. Л., 1941, 1959.
37. **Гуляницкая Н.** Введение в современную гармонию. М., 1984.
38. **Друскин М.** О западноевропейской музыке XX в. М., 1973.
39. Искусство Советской Армении за 60 лет. (Сост.-ред. Г.Ш.Геодакян), Ер., 1980.
40. История полифонии: в 7-ми выпусках. Вып.2. Дубровская Т.Н. М., 1996.
41. История русской музыки. В 10 тт. М., 1983-1999.
42. История музыки народов СССР. тт. I-5. М., 1970-1975.
43. История полифонии. Многоголосие средневековья X-XIV века, М., 1983.
44. История полифонии. Западноевропейская музыка XIX - начала XX века, М., 1986.
45. **Кагуар Г.** Теоретический курс гармонии, ч. 1-2. М., 1924, 1925.
46. **Квитка К.** Избранные труды. тт. I-2, М., 1971- 1973.

47. **Конен В.** Театр и симфония. М., 1975.
48. **Курт Э.** Романтическая гармония и ее кризис в [Тристане] Вагнера, М., 1975.
49. **Ливанова Т.** История западноевропейской музыки до 1789 года. Т. 1-2, М., 1982-83.
50. **Мазель Л.** Проблемы классической гармонии. М., 1972.
51. **Мазель Л., Цуккерман В.** Анализ музыкальных произведений. М., 1967.
52. **Мильштейн Я. Ф.** Лист, части I-2. М., 1959.
53. Музыкальная культура Армянской ССР, М., 1985.
54. Музыкальная культура древнего мира /Под ред. Р.И. Грубера. Л., 1937.
55. Музыкальная эстетика западноевропейского Средневековья и Возрождения. Составитель В.П.Шестаков. М., 1966.
56. Музыкальная эстетика Западной Европы XVII- XVIII вв. М., 1971.
57. Музыкальная эстетика Франции XIX в. М., 1974.
58. **Паисов Ю.** Политональность в творчестве советских и зарубежных композиторов XX века. М., 1977.
59. **Римский-Корсаков Н.** Литературное наследие. Т. 1-18. М., 1955-1982.
60. **Римский-Корсаков Н.** Практический учебник гармонии. Полное собрание сочинений, т. IV. М., 1960.
61. **Рихард Вагнер.** Избранные работы. М., 1978.
62. **Рухкян М.** Армянская симфония. Исследовательские очерки, Ер., 1980.
63. **Саркисян С.** Армянская музыка в контексте XX века, М., 2002.
64. Спендиаров Александр. Статьи и исследования, Ер., 1973.
65. **Танеев С.** Подвижной контрапункт строгого письма. М., 1959.
66. **Тигранов Г.** Армянский музыкальный театр. Очерки и материалы, том 1-4. Ер., 1956-89.
67. Традиции и современность. Вопросы армянской музыки. Книга 1-2, Ер., 1986-1996.
68. Хачатурян Арам (Сост. Г.Геодакян, ред. Г.Геодакян, Р.Степанян). Ер., 1972.
69. **Худабашян К.** Армянская музыка на пути от монодии к многоголосию. Ер., 1977.
70. **Цуккерман В.** Анализ музыкальных произведений: Вариационная форма. М., 1974.
71. **Цуккерман В.** Анализ музыкальных произведений: Общие принципы развития и формообразования в музыке, простые формы. М., 1980.
72. **Чайковский П.** Руководство к практическому изучению гармонии /1872/, Полное собр. соч., т. III-А. М., 1957.
73. **Шнеерсон Г.** Французская музыка XX века. М., 1964.